

Een Friesch schilder.

De schilderijen van Thomas Cool zijn onzen lezers niet onbekend. Meermalen hebben we er hier gezien, nog niet lang geleden in het Salon voor Friesche Kunst en Kunstnijverheid van den heer Schaafsma. Mogelijk hangt daar nog wel iets van hem, doch we zijn er in langen tijd niet geweest en weten het dus niet zeker.

In *De Eemlander* komt nu als feuilleton het een en ander over Cool voor. Eerst eene inleiding over artiesten, die zich hun weg zelf scheppen en zich ontwingen aan de bestemming, die, van huize uit, voor hen was aangewezen. En dan het navolgende, geschreven door iemand, die blijkbaar een groot bewonderaar van onzen gewestgenoot is.

„Te Bussum — in een geheel naar eigen zin ingerichte en gebouwde villa — woont de heer Cool met zijn gezin.

Geheel afgescheiden van het woonnuis bevindt zich zijn atelier — een plekje op aarde — dat en door zijn inrichting — en door zijn schatten — die 't bevat — in staat is u een oogenblik het harde leven in de wereld te doen vergeten. Toch niet geheel en al waar is dat laatste wat ik daar zeg — want juist hier leert gij zoo goed den strijd kennen — dien deze kunstenaar gestreden heeft (en strijd is leven) — maar het is een vreedzame kamp geweest — die deze sympathieke kunstenaar gestreden heeft — een strijd wel zonder bloedvergieten — doch niet zonder smart! Want vóór zijn kunstwerken op die hoogte gebracht waren — is er veel strijd door hem gestreden moeten worden! Die reuzen-kinderen van zijn talent — zij zijn niet geboren zonder weeen!

Veel aanstellerig werk van begaafde (?) jonge artisten vullen wanden van tentoonstellingszalen. Dan heet het — zij zoeken — en onder die vlag wordt rijp en onrijp door het publiek geslikt! Reclame-artist zijn vervangt dikwijls het waarachtige — kunstenaar zijn!

Cool geeft geen reclame-kunst — geen uitgillende stukken — die plotseling door honderden besproken worden — zijn werk is sober en vruchtig!

Prachtig.

Hij heeft (zooals misschien nog zelden een ander) gevoeld het geweldig schoone wat er is in nachten — in avonden en maanlichten. Daar is hij groot in — geweldig — machtig — U dwingend naar hem te kijken en U geboeid houdend in zijn stemming, die hij gegeven heeft!

Na jaren van studie en werken in Italië is Cool naar Holland gekomen.

De schatten van Rome en Italië heeft hij gezien door Hollandsche kunstenaarsogen. Geen fel-groene — geen intens-blauwe schilderijen heeft hij meegebracht naar Holland!

Het fel-zuidelijke heeft hij gezien door de mystieke glazen van den nacht; het droomige van een opkomende maan — waarbij men verwacht direct de Elfen te zullen zien verschijnen, — dat zijn onderwerpen die Cool getroffen hebben en die hem in staat hadden gesteld die wonderkinderen van kleur te scheppen — die den bezoeker stil en aandachtig doen zijn — vreezend te zullen storen het moment — de stemming — die er spreekt uit z'n doek — uit zoo'n aquarel!

Ook de felle zon heeft hem aangetrokken — maar niet die zon — die wij gewoon zijn uit schilderijen van Italië te zien — het is een hevige zonnestraal — die een gedeelte van 't doek schitterend in een zee van goud doet baden en de rest hult in een mystiek wazig licht!

Famaz Tertas en Legras — zij hebben ons laten zien hoe brandend de zon kan schijnen in Oostersche landen.

Marius Bauer heeft de dichtelijke zijde van die streken ons geleerd door zijn heerlijke etsen en schilderijen.

Zoo ook laat Cool ons de dichtelijke kant van Italië zien!

Het is niet mijne bedoeling, in chronologische orde van ontstaan, de schilderijen van Cool één voor één te bespreken — wel een greep te doen

en Uwe aandacht te vragen voor een paar meesterwerken van impressionisme — die U den heer Cool in zijn groote kracht leeren kennen.

Het atelier inkomend, ziet men direct aan den

wand van het tweede gedeelte een groot doek hangen: Het Colosseum bij nacht!

Het magistrale van dit doek is machtig! Die reuzen-rutne bij nacht — met een geconcentreerd sterk licht — dat wegdoezelt aan de kanten — staat daar als een overblijfsel van grootheid die geweest is en nooit wederkeert!

In een geheel ander kleurengamma is het doek: Forum Romanum bij nacht.

Hier heerscht ook de doodsche stilte van den nacht — maar tevens het doodzijn wat eenmaal groot was! Ruïnen van zuilen — brokstukken van muren — de rechterzijde van het schilderij belicht — de linkerkant in nachtelijke duisternis — nog oven het blauw-gefibreerd van de lucht.

De linkerwand van het vóór-atelier wordt in beslag genomen door 3 doeken. Het middelste — een groot doek — is het Pantheon waarin een invallende zonnestraal het achterste gedeelte in een gouden licht plaatst — het omringende hult in een prachtigen, sober gehouden schaduwtoon!

In dat schilderij is de groote stemmingskunstenaar aan het woord!

Wat moet het heerlijk zijn zoo'n kunstwerk te hebben kunnen scheppen!

Ik wil dit opstel besluiten door nog even uwe aandacht te vragen voor een aquarel van een Gothisch-kerk-interieur — dat het onbegrijpelijke schoone van zoo'n Godshuis doet voelen!

Het licht valt door gekleurd glas in regenboogglans in de kerk — latend wederom de zijbanken in een geheimzinnig duister, waar de geloovige gemeente dankend neerknielt voor al het mooie dat de Groote Schepper gegeven heeft."

Tot zoover *De Eemlander*. We voelen veel voor zijn bewondering. Wie het zuiden van Europa kent zal in Cool's doeken heerlijke herinneringen zien aan lichteffecten, die we hier niet kennen, en aan van warmte trillende lichten, die de kleuren in vlammeengewoel dooréén doezelen.